



UDENRIGSMINISTERIET

URU Samråd AÆ og AØ: Afghanistan

TALEPUNKT

Til:
Udenrigsministeren
Enhed:
AFS
Dato:
17-09-2021

Tak for ordet. Forløbet omkring den internationale evakuering fra Afghanistan i sidste måned var en skelsættende begivenhed. Jeg tør godt sige, at det var verdenshistorie for åben skærm.

Vi har alle set billeder fra Kabul og Kabul lufthavn, som vi aldrig kommer til at glemme. Det var ikke sådan, Vesten skulle forlade Afghanistan efter 20 år.

Men hverken i Washington, London, Berlin, NATO-hovedkvarteret, FN eller EU – havde man forudset det pludselige og totale kollaps af Kabul, vi var vidne til. Og nej, vi vidste ikke bedre end vores allierede og vores internationale samarbejdspartnere.

Alligevel lykkedes vi med at gennemføre en meget vanskelig evakueringsopgave. Det gjorde vi takket være vores handlekraft, men i allerhøjeste grad takket være de udsendte på jorden – i Kabul og i Islamabad. De fortjener al mulig ros og anerkendelse.

--0--

Første samrådsspørgsmål lyder: *[Spm. AÆ]: Ministrene bedes redegøre for, hvornår arbejdet med at udarbejde beredskabsplaner i forbindelse med den danske evakuering i Afghanistan starter, samt hvornår det besluttes, at ambassaden i Kabul skal evakueres, herunder beslutningsgrundlaget og ministrenes prioriteringer.*

Til det første spørgsmål kan jeg oplyse, at der har været nedlukningsplaner for ambassaden og evakueringsplaner for de udsendte medarbejdere og livvagter meget længe. De er også blevet tilpasset løbende i lyset af udviklingen.

F.eks. blev der i april 2021 iværksat udarbejdelse af evakueringsplaner, som baserede sig på, at internationale militære bidrag fremover ikke længere ville være til rådighed. Det skete som reaktion på præsident Bidens annoncering d. 14. april om, at amerikanske styrker ville blive hjemtaget. På baggrund heraf orienterede jeg ved samrådet i Forsvarsudvalget den 21. april om, at der pågik scenarie-tænkning og overvejelser om fremtidig diplomatisk tilstedeværelse.

I lyset af den amerikanske udmelding blev det besluttet, at den danske ambassade i Kabul skulle flyttes til en mere sikker beliggenhed i den Grønne Zone og med færre lokalt ansatte. Beredskabsplanerne **blev** med andre ord tilpasset udviklingen.

Jeg kan af gode grunde ikke hér på et åbent møde gå i detaljer med drøftelser i Det Udenrigspolitiske Nævn. Jeg kan blot helt overordnet oplyse, at jeg på møder i hhv. maj og juni orienterede nævnet om status for tilpasning af de danske beredskabsplaner, og om situationen for lokalt ansatte på ambassaden.

Der var i løbet af foråret et stigende fokus på spørgsmålet om situationen for lokalt ansatte. Fra april og frem var der en tæt og løbende dialog med de lokalt ansatte, hvori deres bekymringer og deres muligheder for støtte er blevet gennemgået, og vi opfordrede vores ansatte til at søge om hjælp via tolkeaftalen.

Den 25. juni orienterede jeg de udenrigspolitiske ordførere om, at vi var i gang med denne proces.

De første konkrete ansøgninger fra ambassadens lokalt ansatte blev dog først modtaget en måned senere, d. 26. juli. Herefter kom alle modtagne sager i proces.

Som jeg har sagt før, så ville jeg bestemt ønske, at de konkrete ansøgninger var kommet tidligere – væsentligt tidligere. Det er også derfor, vi igennem flere måneder **direkte opfordrede** de lokalansatte til at søge. Men faktum er, at vi altså først fik de første egentlige ansøgninger i slutningen af juli.

I starten af august var det fortsat myndighedernes samlede forventning, at der var et tidsmæssigt operationsrum i Kabul. I det

lys indkaldte regeringen alle Folketingets partier til møde den 9. august for at drøfte spørgsmålet om evakuering af lokalansatte.

På mødet blev Folketingets partier briefet af Forsvarets Efterretningstjenestes om at deres samlede vurdering var, at det var *mindre sandsynligt*, at Kabul ville falde inden årets udgang. Altså var det billede, vi alle kiggede ind i, at der var længere tid end virkeligheden efterfølgende viste.

Det afspejlede sig også i de politiske forhandlinger med partierne og de respektive krav og ønsker der blev fremsat.

Drøftelserne på mødet førte til den politiske aftale af 11. august om evakuering.

Aftalen gik, som bekendt, **alene** på at tilbyde evakuering af nuværende lokalansatte og tolke, samt ansatte to år tilbage.

Spørgsmålet om evakuering af tidligere lokalansatte, menneskerettighedsforkæmpere, NGO-ansatte og lokalansatte hos FN, EU og NATO, blev – som det fremgår af aftaleteksten – udskudt til senere drøftelser. Det var, hvad der kunne opnås politiske enighed om i aftalekredsen d. 11. august.

Forværringen af sikkerhedssituationen fortsatte imidlertid, og som bekendt blev ambassadens udsendte medarbejdere og livvagter evakueret natten til den 15. august.

Vi gik altså, på ganske få dage og timer fra at FE og vores vigtigste allierede vurderede, at det var *mindre sandsynligt* at Kabul ville falde inden årets udgang. Til at der var et operationsrum til udgangen af måneden. Til at der nu var tre dage og til sidst til, at Taliban stod i præsidentpaladset om søndagen.

Som Forsvarets Efterretningstjeneste har kommunikeret offentligt, var også efterretningsmiljøet overraskede over hastigheden i udviklingen i Afghanistan. Ja, selv ledende medlemmer af Taliban har overfor medier givet udtryk for, at **de** var overraskede over, at de ikke mødte modstand ved indtoget i Kabul.

Jeg vil, for en god ordens skyld understrege, at dette ikke er en kritik. Vores allierede og samarbejdspartnere i andre lande havde samme grundanalyse. Det understreger blot behovet for både national og international refleksion og læring.

Læringspunkterne knyttet hertil indgår som en vigtig del af den myndighedsevaluering, som vi nu har igangsat.

Når vi ikke evakuerede ambassaden på et tidligere tidspunkt, var det således i høj grad baseret på efterretningstjenestens samlede vurdering af trusselsbilledet i Kabul. **Men** naturligvis ikke kun det.

Det drejede sig også om regeringens *prioriteringer*, som spørgerne også spørger til. Ligesom vores NATO- og EU-partnere gav regeringen høj prioritet til at videreføre vores solide danske bidrag

til civile udviklingsindsatser i Afghanistan. Menneskerettighedsprojekter, anti-korruption, uddannelse, osv.

Afghanistan har i mange år været den største modtager af dansk udviklingsbistand. Omkring 7,8 mia. kr. over perioden 2001-2021. Gennemsnitligt 390 mio. kroner om året.

Det arbejde havde vi et ønske om at forsøge at fastholde og fortsætte i én eller anden grad. Alt efter hvad der var muligt. Det kræver i udgangspunktet en ambassade og lokalansatte – men med kraftigt reduceret bemanning og en ny placering i den grønne zone.

Jeg er heller ikke i tvivl om, at hvis regeringen i juni eller juli havde meldt ud, at vi ville evakuere hele vores ambassade, så ville det være mødt af meget stor utilfredshed – både i Folketinget, blandt vores allierede og civilsamfundsorganisationerne i Afghanistan. Selvfølgelig ville Danmark ikke som det eneste land lade vores NATO-allierede og EU-partnere i stikken.

Andet spørgsmål lyder: *[Spm. AØ]: Vil ministrene redegøre for, hvorfor regeringen ikke på et tidligere tidspunkt tog initiativ til at få forberedt evakueringsplaner og invitere til politiske drøftelser med Folketingets partier om eventuel evakuering af tolke og lokalt ansatte i lyset af den betydelige usikkerhed om udviklingen i Afghanistan, der løbende blev meldt fra både åbne og lukkede kilder, og de direkte henvendelser, som regeringen tilsyneladende*

fik fra både lokalt ansatte, forsvarskommandoen og tidligere tolke?

Som jeg netop har oplyst var ambassadens evakueringsplaner både på plads og tilpasset udviklingen, ligesom vi frem til primo august anså tolkeaftalen som værende brugbar også for vores lokalt ansatte. Det var også derfor, vi direkte opfordrede lokalansatte til at søge under denne aftale.

Udenrigsministeriet har altid – under skiftende danske regeringer – betragtet de lokalt ansatte på de danske repræsentationer verden over for hjemmehørende og ansat i opholdslandet. Derfor har lokalansatte aldrig tidligere været omfattet af ambassadernes planer for evakuering til Danmark. Hverken i Afghanistan, Irak eller andre lande, hvor der er, eller har været, potentielt store sikkerhedsudfordringer.

Det kommende evalueringsarbejde vil også berøre spørgsmålet om, erfaringerne fra Kabul bør medføre en generel ændring i vores tilgang til beredskabsplaner for ambassadernes lokalt ansatte. Det er et yderst relevant og vigtigt spørgsmål som også rejser en række principielle overvejelser.

Med den politiske aftale af 11. august, blev inkludering af vores lokalt ansatte i Udenrigsministeriets generelle evakueringsplanlægning gjort mulig. Forud for den politiske aftale blev der taget stilling til truede lokalt ansatte ud fra Tolkeaftalen, altså ud

fra en konkret og individuel vurdering, som et flertal af partierne i øvrigt tillagde stor vægt, herunder også mit eget.

Her blev vi dog alle overhalet af udviklingen i Kabul.

Allerede den 15. august – knap en uge efter at FE på en briefing af Folketingets partier vurderede det for *mindre sandsynligt*, at Kabul ville falde inden årets udgang – havde vi som bekendt igangsat den omfattende evakuering af vores lokalt ansatte.

Vi fik de første ud 18. august og allerede 19. august havde vi evakueret **alle** nuværende lokalansatte, som ønskede det.

Til sammenligning **påbegyndte** Norge evakuering af lokalt ansatte den 19. august, og Sveriges evakuering af lokalt ansatte blev påbegyndt den 22. august.

For så vidt angår dialogen med Folketingets partier om udviklingen i Kabul kan jeg oplyse, at der har været orienteringer i løbet af maj, juni og juli.

For min egen del kan jeg bl.a. fremhæve orienteringer af Udenrigspolitisk Nævn i maj og juni samt mit møde med ordførerne og mails til ordførerne fra mig den 9. juli og 29. juli, og fra Udenrigsministeriet den 30. juli.

Hertil kommer så den lange række af ordfører- og Nævnsmøder i løbet af august måned. Igen – jeg kan ikke her gå i detaljer, men

blot helt overordnet bekræfte, at regeringen i disse orienteringer tegnede et ganske dystert billede af udviklingen i Afghanistan.

Som nævnt har regeringen iværksat en grundig myndighedsevaluering af evakueringsindsatsen og forløbet forud herfor. Det vil sige perioden fra starten af 2021 og frem til nu. Evalueringen vil munde ud i en samlet, tværgående kortlægning og vurdering af myndighedernes arbejde med evakueringen fra Kabul, og der er hertil knyttet en ekstern referencegruppe.

Evalueringen vil have fem overordnede hovedområder:

- 1) en faktuel tidslinje;
- 2) en vurdering af beredskabsniveauet;
- 3) en evaluering af efterretningsgrundlaget,
- 4) den operative myndighedsindsats;
- 5) Danmarks brug af lokalt ansatte og tolke i lyset af evakueringsindsatsen.

Hermed er der sikret rammer for, at vi kan få en grundig evaluering, så vi kan tage ved lære af forløbet.

---o0o---

Vi kan være stolte af de danske myndigheders evakueringsindsats, og jeg kan i hvert fald konstatere, at den er blevet mødt med stor anerkendelse og taknemmelighed internationalt. Det er den også, fordi der blev udvist solidaritet med vores partnere og allierede.

Danmark påtog sig at evakuere 150 afghanere tilknyttet hhv. NATO (80), EU (35) og FN (35).

Danmark var for eksempel det første land, der formåede at evakuere særligt sårbare FN-medarbejdere, som havde arbejdet med følsomme menneskerettighedsspørgsmål.

Der er ingen tvivl om, at Kabuls pludselige kollaps og den måde Vesten forlod Afghanistan efter 20 års indsats kræver international refleksion. I NATO, i EU og FN. Og i Danmark.

Ud over en evaluering af forløbet i månederne op til Kabuls fald og evakueringsindsatsen, er det derfor afgørende, at vi får lavet en grundig historisk analyse af læringspunkterne fra hele det betydelige militære og civile engagement, som Danmark over årene har leveret i rammerne af NATO, EU og FN.

Hvordan vores danske historiske analysearbejde af læringspunkterne i dette lys tilrettelægges bedst muligt, vil jeg se frem til at drøfte med Folketingets partier i den kommende tid.